

Где ресурсы для такого проекта? Даст ли архитектор проект, администрация землю, каким образом построить финансирование. Но для этого и создаются программы социально-экономического развития области, резервные отраслевые фонды. Планировать такие полисы должна региональная власть. Это и есть “Рязанский прорыв” в нашем понимании. В таком городе должны быть и садоводы, и информационщики, и юристы, и организаторы производства, и сами товаропроизводители. Такие молодежные города должны предоставлять своим гражданам принципиальные основания собственной жизни и ставить стратегические цели общественного развития — то есть делать подлинную политику. Городки могут быть с разным приоритетом — наука, промышленное производство, сельское хозяйство, туризм, образование. Они же являются центрами роста в области.

Хочется закончить словами из книги “Дом в России (национальная идея)”: “Программа образует пространство реализации уникальных возможностей каждого человека, поскольку она строится на обычных для наших народов принципах — полноценно и достойно, по мировому и на мировом уровне — жить там, где родился, пусть даже эти места менее выгодные и более трудные”.

УДК 339.5.012.23

СТРУКТУРА І ОРГАНІЗАЦІЯ СВІТОВОГО РИНКУ ПРОДОВОЛЬСТВА

*В.І.Топіха, кандидат економічних наук
Миколаївський державний аграрний університет*

Серед усіх ринків найважливішим є продовольчий ринок, оскільки лише його продукція забезпечує існування людства. Світовий досвід переконливо довів, що формування ефективного продовольчого ринку є доволі складною справою, оскільки вимагає вирішення багатьох внутрішньо суперечливих завдань.

Організація продовольчого ринку — це створення системи організацій, установ, підприємств та відпрацювання методів їхньої

діяльності, спрямованих на налагодження обмінних процесів — тобто процесів купівлі-продажу [5, с.5-7].

Вирішення цієї проблеми має місце в наукових працях Саблука П.Т., Маліка М.Й., Гейця Ю., Сакса Д., Пивоварського О.І., Кириченко О.А., Губського Б.З., Шеремета О., Галушко В. та інших.

Метою наших досліджень є вивчення та обґрунтування основних принципів та елементів світового ринку продовольства, з наступним їх використанням у формуванні ринку продовольства в Україні.

Світовий ринок — це економічна та політична цілісна, динамічна система розвитку суспільства. Як будь-яка система вона має основні і інтеграційні форми, а саме:

- система господарювання та форма організації і регулювання економіки;
- спосіб розподілу і перерозподілу матеріальних ресурсів, продукції і товарів;
- форма організації товарно-грошових відносин.

Крім того, ринок — це система різних організаційно-функціональних форм: біржі — аукціони; ярмарки; торгові дома; сільсько-господарські фермерські ринки.

Світовий ринок продовольства формується та будується на основних принципах світового ринку і має низку ланок: аграрні, виробничі, транспортні, заготівельні, переробні, сервісні, торговельні тощо, через які послідовно просувається аграрна продукція до кінцевого споживача. Це визначає можливість існування двох принципово різних варіантів організації обмінних процесів: купівля та продаж продукції суміжними ланками з виходом на кінцевого споживача; об'єднання усіх ланок агропромислового ланцюга і перетворення їх на своєрідного сукупного продавця кінцевого продукту кінцевому споживачу. При цьому одна з ланок — переробна чи збутова — обіймає функції координації та узгодження діяльності усіх учасників агропромислового виробництва та збуту кінцевої продукції [3, с.64].

Світовий ринок продовольства забезпечує біполяризацію ринку і відповідає сучасній світовій тенденції постійного наростання потужного впливу кінцевого споживача на обсяги, якість та ціни.

Споживач диктує вимоги ринку, інтегрованому виробнику, всім ланкам агропромислового ланцюга, і всі вони починають працювати на задоволення його потреб, а не потреб суміжних ланок. Інтеграція, таким чином, стає інструментом цілеспрямованої організації ринку продовольства, наближає його до вимог соціально-орієнтованої економіки. При цьому конкуренція концентрується на найважливішій ділянці — у зоні оцінок кінцевого споживача. Крім того, інтеграція виступає одночасно чинником стримування мультиплікаційного зростання цін кінцевого продажу, сприяє підвищенню купівельної спроможності населення, становленню соціальних аспектів ринку без порушення економічних інтересів партнерів.

Світовий ринок продовольства — це також цілісна маркетингова система продовольства від товаровиробника до споживача, який визначає умови виходу усіма постачальниками продовольства на ринок, висуваючи певні умови виробникам та оптовим постачальникам продовольства з якості товарів, стандартизації, сертифікації, покращення упаковки, розширення асортименту тощо. Ці вимоги висуваються безпосередньо товаровиробникам та переробникам як необхідні умови підвищення конкурентоздатності товару.

Світовий ринок продовольства також регулює проблему збуту, що збільшує надходження податків до бюджетів країн за рахунок легалізації торгівлі, створення додаткових робочих місць тощо.

Світовий ринок продовольства відіграє значну роль інформаційного центру з вивчення попиту та пропозиції, що створює умови прогнозування та планування власної діяльності.

Світовий ринок продовольства є також система збуту продукції, основні форми якої такі:

- збут продукції за угодою (контрактація) безпосередніми товаровиробниками промисловим та торгівельним компаніям;
- збут виробниками продукції на ринках та аукціонах або поставка її безпосередньо на переробні чи товарні підприємства без попередньо укладеної угоди (контракту);
- реалізація сільськогосподарської продукції та сировини за попередньо зазначеними двома каналами, але не безпосередньо виробниками такої продукції, а через систему посередників;

- міжгалузеві поставки за попередньою домовленістю крупних партій сільськогосподарської продукції (за участю аграрних структур асоційованого підприємства);
- біржова торгівля;
- продаж сільськогосподарської продукції у місцях її безпосереднього виробництва заготівельниками-посередниками чи агентствам переробних підприємств;
- продаж продукції або передача її державним установам.

У країнах з крупними національними ринками і розвинутим аграрним виробництвом важливу роль в організації ринку відіграють товарні біржі, роль яких на продовольчому ринку зростає. Але спостерігається тенденція до зменшення частки сільськогосподарської продукції у загальній масі біржових товарів. Це є свідченням того, що традиційна аграрно-продовольча спрямованість бірж поступово втрачається [1, с.53-310].

Інша тенденція на світових продовольчих ринках свідчить, що останнім часом значну частину функцій ринку сприйняла роздрібна торгівля продовольством, що зумовлено процесом її концентрації.

Дослідження переконують, що у країнах з розвиненою ринковою економікою торгівля набуває наступних рис:

- розширюються спеціалізовані мережі крупних магазинів самообслуговування, які часто пов'язані спільним закупівельним централом і створюють потужне гуртово-роздрібне об'єднання;
- мережі крупних магазинів самообслуговування набувають рис фірм багатокіоскової торгівлі, виникнення і швидке зростання яких визначають особливий напрям концентрації роздрібно торгівлі продовольством;
- розширюється мережа споживчої кооперації та ланцюгових об'єднань незалежних торговців (специфічних кооперативів власників дрібних магазинів і кіосків), які з метою вистояти у конкурентній боротьбі створюють власні оптово-роздрібні підприємства.

Створення оптових структур у системі продовольчого ринку є позитивним явищем, оскільки дозволяє стабілізувати ціноутворення, визначаючи стратегії крупних торгових фірм, що виконують експансію, жорстоку конкуренцію [4, с.6-87].

Світовий ринок продовольства також веде, вивчає та формує політику цін, тому що ціни є складовою частиною ринку. Політика цін формується таким чином, щоб націнка відшкодовувала витрати на реалізацію і створювала прибуток. За умов ринкової економіки ціноутворюючим чинником сільськогосподарської продукції є баланс попиту і пропозиції. Тому за відсутності державного регулювання у високоврожайні роки ціни на сільськогосподарську продукцію нижчі порівняно з низьковрожайними. Високі ціни стимулюють товаровиробників до збільшення виробництва продукції, і навпаки.

Структурна організація національного продовольчого ринку України вимагає врахування регіональної товарної спеціалізації, наявності об'єктів ринкової інфраструктури, транспортних магістралей та інженерних комунікацій, можливостей міжрегіональної кооперації за прикладом побудови світового продовольчого ринку [2, с.52].

Особливістю організованого сільськогосподарського ринку є те, що його неможливо освоїти в окремій країні чи частині її території. Загальні принципи і єдині підходи повинні втілюватися у життя одночасно у рамках всього національного ринку і на чіткій законодавчій базі.

Висновок.

Формування ринку продовольства України потребує вирішення проблем щодо забезпечення підґрунтя його ефективного функціонування:

- моніторинг діяльності аграрних бірж, оптимізація обсягів закупівлі продукції за форвардними контрактами, організаційне забезпечення торгівлі ф'ючерсними контрактами, спрямування товарних потоків з позабіржового ринку у біржовий;
- створення усім суб'єктам підприємницької діяльності рівних умов виконання контрактних зобов'язань відповідно до вимог ринкового механізму;
- організація адміністративно-консультативних служб у регіонах з метою надання допомоги товаровиробникам в опрацюванні бізнес-планів, комплексно-цільових програм розвитку підприємств, створення служб витратно-цінового моніторингу;

- створення розгалуженої мережі фірмової торгівлі, оптових ринків та оптово-роздрібних складів-ринків, торгівельних домів, аукціонів;
- формування інтегрованих виробничо-комерційних структур та спільних підприємств за участю вітчизняних та іноземних інвесторів, зорієнтованих на випуск конкурентоспроможних товарів;
- удосконалення функціонування служб контролю за якістю сільськогосподарської сировини та продукції, дотримання вимог законодавства з цих питань;
- формування продовольчих корпорацій тощо.

Величезну роль у створенні ринкової інфраструктури відіграють інтеграційні процеси.

У системі заходів державного регулювання ринку продовольства інтеграційні процеси виступають об'єктом, на який спрямовується дія відповідних інструментів переважно протекціоністського характеру.

Державний аграрний протекціонізм передбачає підтримку і захист вітчизняного товаровиробника засобами та методами державного регулювання, в його складі широкий арсенал установ (державні закупівельні та постачальницькі організації, установи здійснення закладних організацій, реалізації цільових програм тощо) та інструментів.

Організований на таких засадах ринок продовольства в Україні працюватиме за законами світового ринку продовольства з урахуванням національної особливості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Губський Б.В. Аграрний ринок. – К.: Норс-квінт, 1998. – 203с.
2. Кириченко О.А. Менеджмент ЗЭД. – К.: Знання-press, 2002. – 350с.
3. Кашнір Р. Фінансово-економічні перебудови і окремі проблеми монетарної інтеграції нових членів ЕС //Економіка України. – 2004. – № 1. – С.64.
4. Сакс Д., Пивоварський О.Г. Економіка перехідного періоду (уроки для України): Пер. з англ. – К.: Основа, 1996. – 264с.
5. формування та функціонування ринку агропромислової продукції (практичний посібник) /За ред. П.Т.Саблука. – К.: УАЕ, 2000. – 556с.